

Митяй Оксана Василівна

ORCID 0000-0003-2605-2012

Президент Фонду «Міжнародний центр психологічної допомоги», Республіка Польща

студентка II курсу Вищої школи «Humanitas», Республіка Польща

**ДОПОМОГА ДІТЯМ-МІГРАНТАМ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ
ДО НАВЧАННЯ В ПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ.
(ДОСВІД ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПОЛЬЩІ)**

***Анотація.** Представлено результати досліджень стану феномену трудової міграції громадян України, який на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним для мігрантів, що потрапляють до Польщі. Виїзд за межі своєї країни, пошук роботи, мовний бар'єр, незнання законів іншої країни, легалізація перебування тощо, потребує надзвичайних зусиль для адаптації в нових умовах існування. Особливих умов до проживання в іншій країні, зокрема адаптації до навчання в польській системі освіти потребують діти-іноземці, які разом з батьками прибули до Польщі. У зв'язку з цим польське законодавство передбачає допомогу дітям-іноземцям під час адаптації до навчання в польській системі освіти. Найбільш чисельною групою мігрантів – учнів польських шкіл є українці (за даними рапорту Польської Найвищої Палати Контролю на 30 вересня 2019 року їх було 74,8% від загальної кількості учнів-іноземців). На допомогу у вирішенні цих проблемних питань приходять громадські організації. У Верхньосілезькому воєводстві діє декілька таких організацій, яких об'єднує спільна мета – допомога мігрантам в швидшій і легшій адаптації до проживання та навчання в Польщі (реалізація проектів до яких входять організація мовних курсів, проведення лекцій, майстеркласів, педагогічна, психологічна та юридична допомога).*

***Ключові слова:** трудова міграція, адаптація дітей-іноземців, громадські організації, втілення нових проектів.*

На сьогодні, міграція є досить актуальною темою для дискусій та досліджень, які проводяться представниками багатьох наукових дисциплін (Anna Dąbrowska, Ewa M. Szumilas, 2017). Проблеми, пов'язані з міграцією намагаються розв'язати економісти, соціологи, психологи, педагоги.

Педагогічний аналіз феномену міграції стосується процесу навчання та виховання дітей, батьки яких виїхали за кордон у пошуках роботи. Зважаючи на те, що трудова міграція в останні роки набрала величезного масштабу, в

польській мові з'явився новий термін: родина мігрантів, тобто сім'я, в якій один або обоє батьків виїхали на роботу до іншої країни. Другий порівняно новий термін: дитина з досвідом міграції, тобто дитина, яка виїхала разом з батьками. У Польщі найбільшу кількість мігрантів представляють українці.

За даними рапорту Польської Найвищої Палати Контролю найбільш чисельною групою мігрантів – учнів польських шкіл є українці. За даними на 30 вересня 2019 року їх було 30 тисяч 777 осіб тобто 74,8% від загальної кількості учнів-мігрантів (Інформація...,2019) (рис.).

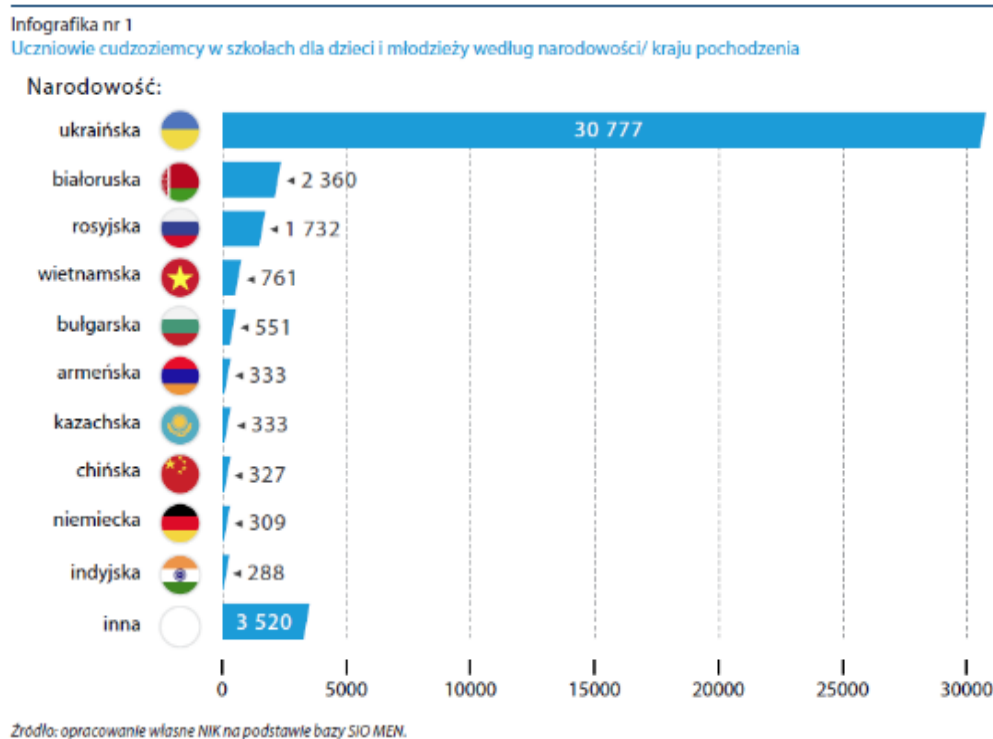

Рис.1. Дані із Рапорту Польської Найвищої Палати Контролю

Зважаючи на те, що до Польщі щороку прибуває щораз більше родин мігрантів, польське законодавство передбачає допомогу дітям-іноземцям під час адаптації до навчання в польській системі освіти. Правовими основами організації дошкільної освіти та виховання дітей-іноземців є стаття 94 та 94а Закону про систему освіти від 7.09.1991 року (Закон про систему освіти, 1991). А також прийняте на підставі вищеподаного Закону розпорядження Міністра освіти від 9 вересня 2016 р. «Про освіту не польських громадян і осіб, які є

громадянами Польщі та здобували освіту в школах, що працюють у системах освіти інших країн».

Що ж пропонує Польща дітям-іноземцям?

1. Діти іноземців та діти громадян Польщі, що повертаються з-за кордону і здобували освіту в системах освіти інших країн, можуть продовжувати дошкільну освіту в державних та недержавних дитячих садках, а також мають обов'язок здобувати шкільну освіту до 18 років. Навчання безкоштовне.

2. І діти іноземців, і діти громадян Польщі, що повертаються з -за кордону, мають право на додаткові 2 години польської мови на тиждень. А також на додаткові коригувальні заняття з інших предметів.

3. Для учнів-іноземців, які не володіють польською мовою або володіють нею на недостатньому рівні та потребують адаптації навчального процесу до своїх освітніх потреб, є можливість організувати підготовчий клас.

Кількість учнів у такому класі не може перевищувати 15 осіб. А під час реалізації навчального процесу діти можуть отримувати допомогу від особи, яка володіє мовою країни походження учнів. На жаль всього вищезазначеного не завжди вистачає для легкої адаптації дітей та їх навчання в Польщі. І досить часто до вирішення цих проблем долучаються громадські організації.

Тому метою нашого дослідження було визначення проблем, з якими стикаються мігранти в Польщі, та вивчення досвіду декількох громадських організацій, які працюють з мігрантами, а особливо з дітьми шкільного віку.

Як показало опитування дорослих українських мігрантів найбільшою проблемою для батьків і дітей є незнання польської мови. Наступне проблемне питання – легалізація перебування, праці та навчання. Найчастіше мігранти не знають чи скоріше не усвідомлюють, що в іншій країні діють інші закони, які потрібно знати і їх дотримуватись. Іноземці, які приїхали до Польщі, здебільшого не знають своїх прав та обов'язків, не вміють шукати необхідну інформацію, не мають до кого звернутися за порадою.

Опитування дітей шкільного віку виявило такі проблеми: труднощі в адаптації, через недостатній рівень володіння польською мовою, відсутність друзів, недостатня кількість часу, яку батьки приділяють дітям.

Усе це стає перешкодою до швидкої адаптації в польській школі та суспільстві загалом.

На допомогу у вирішенні цих проблемних питань приходять громадські організації, які створені для діяльності на користь певних груп людей та не скеровані на отримання доходів. Так у Верхньосілезькому воєводстві діє декілька таких організацій. Серед них товариство «17-ка» (місто Рибнік), Жорський центр громадських організацій (місто Жори), товариство «Малока» (місто Жори) та Фонд «Міжнародний центр психологічної допомоги» (місто Тихи). Всі вони діють в різних містах воєводства, але об'єднує їх спільна мета – допомога мігрантам різного віку у швидшій і легшій адаптації до проживання та навчання в Польщі.

Впродовж 2021 року, в рамках проекту «28 дільниця», який реалізує товариство «17-ка», вдалося організувати 9 груп для вивчення іноземцями польської мови. Учасники проекту могли безкоштовно скористатися послугами юристів, психологів, консультантів з легалізації перебування та праці. Для батьків проводилися освітні зустрічі, метою яких було ознайомлення та роз'яснення різниці між українською та польською системами освіти, а також особливостей навчання в польській школі. Для дітей такі зустрічі слугували допомогою в побудові відносин з ровесниками з України.

Ще один з подібних проектів «Час на зміни» був реалізований у місті Жори, Верхньосілезького воєводства, в рамках якого було проведено низку заходів під девізом #акціяАдаптація для мігрантських родин з України. Серед них було організовано зустрічі для батьків з міжкультурним асистентом та україномовним психологом. Тема зустрічей: як допомогти дитині легше адаптуватися до життя в іншій країні та до навчання в польській школі.

Кращій та швидшій адаптації дітей допомагає спільне проведення часу цілими родинами. Саме для того, під час реалізації проекту, були організовані майстеркласи з плавання на каное та бейсболу, театральні заняття, спільні виходи на басейн, інтеграційні зустрічі на лоні природи, в яких брали участь батьки і діти різного віку. Таке проведення часу – це

можливість навчитись чогось нового, а також познайомитись з іншими мігрантськими родинами.

На особливу увагу заслуговує проект «Between cultures Between words», який реалізує міжкультурне товариство «Малока» в Жорах. Полягає він у проведенні лекцій та майстеркласів для учнів і вчителів, на яких йдеться про толеранцію, хейт, мову ненависті і дискримінацію. Все це особливо актуально в невеликому місті, де іноземці становлять майже 10% від кількості усіх мешканців, а в міських школах навчається 67 учнів – громадян інших країн.

Фонд «Міжнародний центр психологічної допомоги» діє в місті Тихи та надає різносторонню допомогу мігрантам. Серед їхніх послуг: курси польської мови для дорослих та дітей, консультації з питань легалізації праці і перебування, послуги психолога, співпраця з відділом освіти та школами міста Тихи, до яких щороку долучається все більше дітей-іноземців. Під час інтеграційних та тематичних зустрічей мігранти різного віку мають можливість отримати потрібну інформацію на важливі теми, познайомитись з іншими громадянами України, які проживають в місті Тихи. Історичні екскурсії дають можливість краще пізнати регіон, в якому на даний час ці особи проживають.

Отже, за результатами наших досліджень з'ясовано, що проблема адаптації мігрантів, незалежно від віку, в польському суспільстві існує. І діти і дорослі потребують допомоги та підтримки на початковому етапі перебування в іншій країні. Створені раніше як і зовсім нові громадські організації надають мігрантам досить вагому допомогу в адаптації та вирішенні щоденних проблемних питань.

Проте проблеми як дорослих мігрантів так і дітей-іноземців не вирішуються одним днем і потребують подальших досліджень та пошуку всіх можливих способів надання допомоги з метою полегшення їхнього життя в умовах еміграції.

Список джерел:

1. Anna Dąbrowska, Ewa M. Szumilas (2017). Uczniowie z rodzin migracyjnych w szkole. Warszawa. 2017. 108 с.
2. Informacja o wynikach kontroli Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz

dzieci cudzoziemców KNO.430.014.2019 Nr ewid. 42/2020/P/19/028/KNO.
<https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/19/028/>

3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19910950425>
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 września 2016 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160001453>